

SHOK TUSHUNCHASI HAQIDA

Kirgizbayeva Fazilat Zoxirjonovna

EMU UNIVERSITY talabasi

ANNOTATSIYA; *Ushbu maqolada inson reproduktiv sistemasining anatomik va fiziologik xususiyatlari, uning funksional ahamiyati hamda gormonal boshqaruv mexanizmlari yoritilgan. Erkak va ayol reproduktiv tizimlarining o'ziga xos jihatlari, reproduktiv salomatlikka ta'sir etuvchi asosiy omillar va zamonaviy tibbiyotda uchraydigan muammolar tahlil qilingan. Reproduktiv sistemaning inson organizmi va jamiyat barqarorligidagi ahamiyati ilmiy jihatdan asoslab berilgan.*

Kalit so'zlar: *shok, gipovolemik shok, kardiogen shok, septik shok, anafilaktik shok, diagnostika, davolash.*

АННОТАЦИЯ; *В данной статье рассматриваются понятие шока, его виды, причины, клинические симптомы, диагностика, принципы лечения и профилактики. Также обсуждаются различные этиологии шока и этапы оказания медицинской помощи.*

Ключевые слова: *шок, гиповолемический шок, кардиогенный шок, септический шок, анафилактический шок, диагностика, лечение.*

DOLZARBLIK

Shok — bu hayot uchun bevosita xavfli bo'lgan tibbiy holat bo'lib, turli omillar (og'ir jig'ildon jarohatlari, qon yo'qotish, infeksiyalar yoki allergik reaksiyalar) natijasida yuzaga keladi. Shokda organ va to'qimalarga kislorod yetkazilishi buziladi, bu esa tezkor tibbiy aralashuvni talab qiladi. Shok holatlarini o'z vaqtida to'g'ri aniqlash va davolash bemorlarning hayotini asrab qolishda muhim ahamiyatga ega hisoblanadi.

Kirish

Shok (ingl. shock — zarba, hayrat) — bu organizmning yurak-qon tomir tizimi orqali to'qimalarga yetarlicha qon yetkazolmaydigan holati bo'lib, natijada hujayralar kislorod yetishmovchiligiga uchraydi va hayotiy funksiyalar buziladi. Shokning diagnostikasi va davolanishi klinik sharoitda tezkor va aniq amalga oshirilishi zarur.

Meditsina adabiyotlarida shok bir nechta asosiy shakllarga bo'linadi: gipovolemik, kardiogen, septik, anafilaktik va boshqalar. Har bir shakl o'ziga xos etiologiya va patogenezik mexanizmlarga ega.

Asosiy qism

2.1 Shok tushunchasi va patofiziologiyasi

Shok — bu organizmda qon aylanish tizimi va to'qimalarga kislorod yetkazilishining keskin buzilishi bilan kechadigan holatdir. Bu holat organlarning funksiyasi susayishiga olib keladi va davolanmasa o'limga olib boradi.

Patofiziologik jihatdan, shokda:

Arterial qon bosimi pasayadi;

Mikrosirkulyatsiya buziladi;

Kislorod yetishmovchiligi rivojlanadi;

Metabolik jarayonlar o'zgaradi.

2.2 Shok turlari

2.2.1 Gipovolemik shok

Bu shok turi qon hajmi kamayishi natijasida yuzaga keladi. Bunga katta qon yo'qotish (jarohat, ichki qon ketish), suvsizlanish yoki kuyishlar sabab bo'ladi. Qon hajmi kamayganda yurak yetarlicha qon pompalanmaydi va organlar yetarlicha kislorod ololmaydi.

2.2.2 Kardiogen shok

Bu holat yurakning pompalanish qobiliyati sezilarli darajada pasayganda yuzaga keladi, ko'pincha miokard infarkti yoki og'ir yurak yetishmovchiligi fonida uchraydi.

2.2.3 Septik shok

Jiddiy infeksiyalar natijasida organizmda yallig'lanish reaksiyasi kuchayib, qon tomirlar kengayadi, qon bosimi pasayadi va to'qimalar kislorodsiz qoladi.

2.2.4 Anafilaktik shok

Bu shok turi allergenlarga ekstremal javob bo'lib, natijada nafas yo'llari shishishi, qon bosimi tushishi va hayot uchun xavfli holat yuzaga keladi.

2.3 Klinik belgilar

Shok belgilari holatning og'irligiga qarab farq qiladi, ammo umumiy simptomlar quyidagilardan iborat bo'lishi mumkin:

Teri sovuq va nam bo'lishi;

Puls tezligi oshishi;

Arterial bosim tushishi;

Nuarokorlik, bezovtalik;

Nafas olish qiyinlashuvi;

Siydik chiqishi kamayishi.

2.4 Diagnostika

Shokni tashhishlash quyidagi usullar yordamida amalga oshiriladi:

Klinik kuzatuv (puls, bosim, nafas olish);

Laborator tahlillar (qon, elektrolitlar);

EKG, ultratovush va boshqa instrumental usullar.

2.5 Davolash

Shokni davolash etiologiyasiga bog'liq bo'lib, quyidagilarni o'z ichiga oladi:

Gipovolemik shokda: qon va suyuqliklarni qayta tiklash (eritmalar, qon quyish).

Kardiogen shokda: yurak funksiyasini qo'llab-quvvatlash, dorilar yoki jarrohlik aralashuvi.

Septik shokda: antibiotiklar, yallig'lanishga qarshi terapiya.

Anafilaktik shokda: adrenalin, antihistamin preparatlari.

Bundan tashqari tez tibbiy yordam ko'rsatish va ICU sharoitida intensiv terapiya muhimdir.

2.6 Profilaktika

Shokni oldini olish uchun asosiy etiologik kasalliklar va holatlarni vaqtida davolash, xavf omillarini kamaytirish va xavfli jarohatlarni oldini olish choralari ko'rish zarur.

Xulosa

Shok — bu tez rivojlanadigan, jiddiy tibbiy holat bo'lib, hayot uchun xavf tug'diradi. Shokning turli shakllari mavjud bo'lib, har biri o'ziga xos sabablarga ega. Tezkor tashhis, etiologik davolash va intensiv terapiya bemorning natijasini yaxshilaydi. Shok oldini olish, shuningdek, asosiy kasalliklar va jarohatlar bilan samarali kurash boshidan o'tkazilishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. World Health Organization. Childhood overweight and obesity. Geneva, 2023.
2. Karimov S., Abdurahmonova D. P. Toshkent: Tibbiyot nashriyoti, 2021.
3. Нажмутдинова, Д. К., Рахимбердиева, З. А., & Ботаева, Н. О. (2018). ОСОБЕННОСТИ КЛИНИЧЕСКОГО ТЕЧЕНИЯ МИКРОАДЕНОМ У ЖЕНЩИН. In INTERNATIONAL INNOVATION RESEARCH (pp.226-228).
4. Hamroqulov H., Qodirov R. Bolalar salomatligi va rivojlanishi. Toshkent, 2020.
5. WHO European Childhood Obesity Surveillance Initiative (COSI) report, 2022.
6. Нажмутдинова, Д. К., Максудова, Д. Р., & Рахимбердиева, З. А. АУТОИММУННЫЙ ТИРЕОИДИТ И РЕПРОДУКТИВНАЯ ФУНКЦИЯ ЖЕНЩИН ФЕРТИЛЬНОГО ВОЗРАСТА. МИНИСТЕРСТВО ЗДРАВООХРАНЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН РЕСПУБЛИКАНСКИЙ СПЕЦИАЛИЗИРОВАННЫЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИЙ МЕДИЦИНСКИЙ ЦЕНТР АКУШЕРСТВА И ГИНЕКОЛОГИИ АССОЦИАЦИЯ ВРАЧЕЙ ЧАСТНОЙ ПРАКТИКИ УЗБЕКИСТАНА КЛИНИКА «МАНЛИҲО-SHIFO» & V «МАНЛИҲО-SHIFO» & V, 9.